

Managementletter 2017

Verslag voor het college van
burgemeester en wethouders

Gemeente Oegstgeest | November 2017



VERTROUWELIJK

College van burgemeester en wethouders van de
Gemeente Oegstgeest
Postbus 1270
2340 BG OEGSTGEEST

Den Haag, 28 november 2017

STEO-ATDKPX/mvdl

Managementletter 2017

Geacht college,

In het kader van de controle van de jaarrekening 2017 van gemeente Oegstgeest brengen wij u hierbij verslag uit omtrent onze bevindingen naar aanleiding van onze tussentijdse werkzaamheden.

Deze managementletter bevat de bevindingen zoals tot dusverre opgedaan. Indien daartoe aanleiding bestaat, zullen wij na afronding van onze controle een aanvulling opnemen in ons accountantsverslag.

De bevindingen in deze managementletter hebben wij reeds in concept besproken met de portefeuillehouder financiën, de gemeentesecretaris en de concerncontroller.

De gemeente Oegstgeest is, als gevolg van uitbestede taken, in zeer belangrijke mate afhankelijk van derden voor het opstellen van de eigen jaarrekening. De gemeente heeft hier ook in voorgaande jaren invloed van ondervonden, met een langere doorlooptijd van de controle en aanvullende controlewerkzaamheden als gevolg.

De afhankelijkheid van informatie van derden blijft voor de planning en de inhoud van de controle van de jaarrekening 2017 wederom een belangrijke factor, die de gemeente niet zelf kan beïnvloeden. Dit geldt ook voor de accountantscontrole, die tevens afhankelijk is van de adequate uitvoering en oplevering van voldoende en geschikte verantwoordingsinformatie van de aan derden uitbestede taken van de gemeente.

Wij vertrouwen u met deze informatie van dienst te zijn en zijn graag bereid tot het geven van een nadere toelichting.

Wij spreken onze waardering uit voor de plezierige samenwerking met de medewerkers van gemeente Oegstgeest.

Met vriendelijke groet,
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.E. van Kimmenade RA MGA

Inhoudsopgave

Inleiding	03	Bijlagen:	18
Kernpunten in onze controle	04	▶ Overzicht uitkomsten per proces	
Waar staat de gemeente	05	▶ Samenvatting bevindingen en consequenties controleaanpak	
Ons beeld van de processen	13	▶ Actuele ontwikkelingen	
		Totaal aantal pagina's: 30	



Inleiding

Inleiding

De omgeving rondom de gemeente blijft aan verandering onderhevig. De wetgever heeft de afgelopen jaren op diverse vlakken aanscherpingen doorgevoerd in de wet- en regelgeving. Denk hierbij aan de WNT, de aanscherping van aanbestedingsregels met de afschaffing van het verlichte regime omtrent 2B-diensten en de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidslichamen. De taken van de gemeente zijn de afgelopen jaren uitgebreid met taken op het gebied van de Jeugd en de WMO. Daarnaast staan nog belangrijke veranderingen in de planning zoals de omgevingswet - waardoor de regels voor ruimtelijke plannen zullen wijzigen - en het advies van commissie Depla om naar een in control statement te groeien.

De gemeente Oegstgeest heeft ten aanzien van de wijzigingen vanaf 2017, zoals de invoering van voorgeschreven taakvelden, separate toelichting van de overheadskosten en de methodiek rondom de rentetoerekening, al in haar begroting 2017 rekening gehouden.

Alle veranderingen vergen de nodige aandacht van uw organisatie. Daarbij blijft samenspel en communicatie tussen uw organisatie en EY rondom al deze veranderingen cruciaal voor wat betreft een efficiënt en effectief jaarrekeningtraject. Voor de wijzigingen die effect hebben op de jaarrekening 2017, zijn wij reeds in overleg met de organisatie. Wij constateren dat de gemeente deze ontwikkelingen op haar netvlies heeft en reeds voorbereidingen heeft getroffen voor een goede implementatie ervan.

Inhoud managementletter

In deze managementletter informeren wij u over onze bevindingen op het gebied van uw administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) zoals tot dusverre opgedaan. Onze werkzaamheden tijdens de interim controle hebben zich gericht op het beoordelen van de opzet en bestaan van de AO/IB om daarmee onze initiële en verdere aanpak voor systeem- of gegevensgerichte werkzaamheden verder te evalueren en te onderbouwen.

Bij deze bevindingen geven wij de risico's weer en doen wij aanbevelingen ter verbetering indien wij daarvoor mogelijkheden zien. Wij wijzen u erop dat een managementletter van nature kritisch van aard is, omdat deze zich richt op te verbeteren aspecten

Onze bevindingen vloeien voort uit onze gebruikelijke werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole. Deze werkzaamheden zijn gericht op het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente en omvatten daarom niet alle zaken die bij een specifiek op de organisatie gericht onderzoek naar voren zouden komen. Onze werkzaamheden zijn niet primair gericht op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw organisatie. Indien onze werkzaamheden aanwijzingen opleveren voor opgetreden fraudes of onregelmatigheden, dan rapporteren wij u daar direct over. Dit is tot op heden niet aan de orde geweest.

Wij volgen de wijze waarop binnen uw organisatie wordt omgegaan met punten uit eerdere managementletters. Wij stellen dergelijke punten opnieuw aan de orde indien wij van mening zijn dat nadere aandacht van het management nog steeds op zijn plaats is. In dat kader constateren wij dat de organisatie actief de bevindingen en aanbevelingen monitort en hierover gedurende het jaar regelmatig rapporteert aan het directieteam en het college. Wij onderschrijven het belang hiervan.

Kernpunten in onze controle

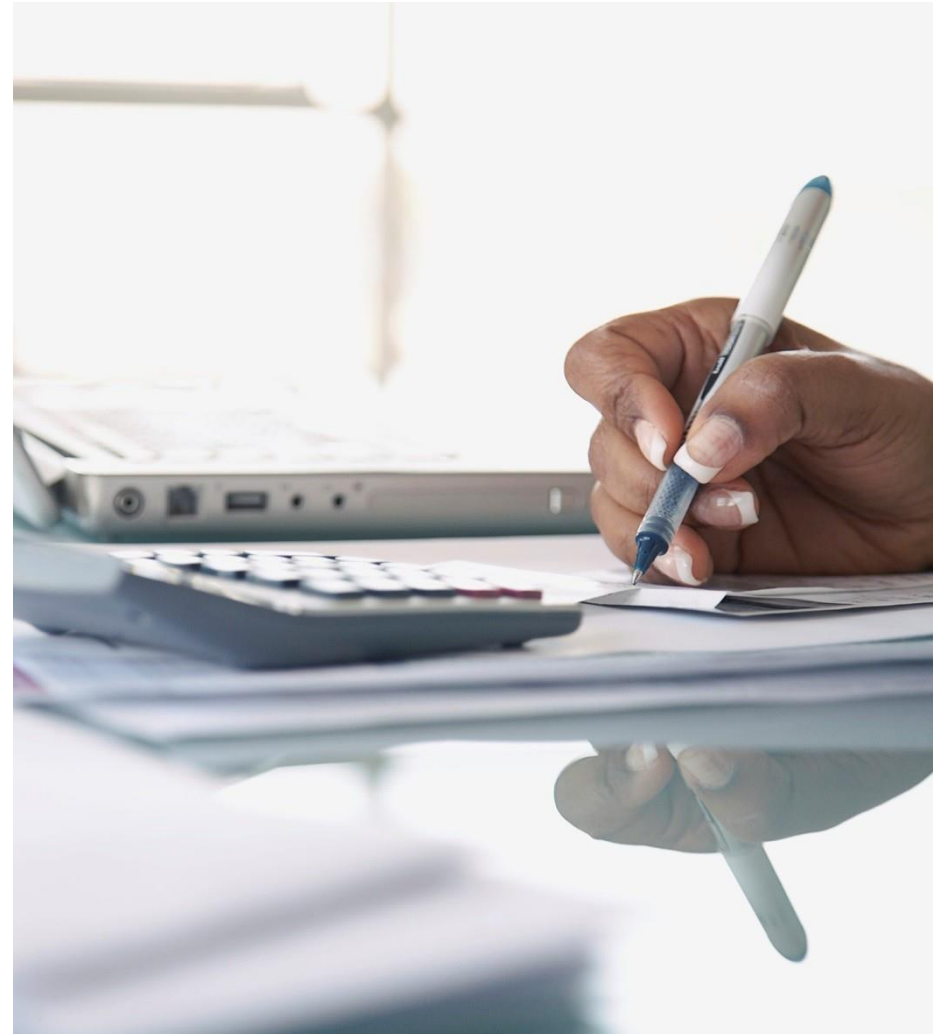
Kernpunten in onze controle

Wij verrichten de controle van de jaarrekening door middel van hoofdzakelijk gegevensgerichte controlemaatregelen, gebaseerd op een risicoanalyse en de ervaringen uit voorgaand jaar. De risicoanalyse richt zich op een betrouwbare totstandkoming van de jaarrekening. Dit betekent dat wij niet alle risico's die voor u als organisatie relevant zijn adresseren. De risicoanalyse is een iteratief proces en stellen wij gaandeweg bij indien nodig. Ditzelfde geldt voor onze kernpunten in de controle.

De tot op heden onderkende belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle, onze zogenaamde kernpunten in de controle, zijn:

- ▶ Verantwoording decentralisaties en afhankelijkheid daarbij van derden.
- ▶ Vennootschapsbelasting.
- ▶ Waardering grondexploitaties.
- ▶ Aanbestedingsrechtmatigheid.
- ▶ Financieel afsluitproces.
- ▶ Verantwoording WNT.
- ▶ Wijzigingen BBV inzake kengetallen, overhead en rentetoerekening.

Verderop in deze managementletter gaan wij, voor zover op dit moment relevant, nader in op deze punten en daarnaast rapporteren wij in ons verslag van bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole over deze kernpunten en de definitieve uitkomsten daarvan over 2017.



Waar staat de gemeente?

Waar staat de gemeente?

Interne beheersomgeving

Entity level controls

Entity level controls richten zich op de beheersmaatregelen voor de organisatie als geheel. Entity level controls hebben een voorwaardelijk karakter als het gaat om de effectiviteit van de interne beheersing in de processen van uw organisatie. De organisatiecultuur is hierbij een belangrijk element, welke sterk wordt bepaald door de Toon aan de top. Wij besteden bij onze controlewerkzaamheden aandacht aan uw entity level controls voor zover wij dit relevant achten voor onze jaarrekeningcontrole.

Entity level controls kunnen volgens de theorie in de volgende categorieën worden verdeeld:

- ▶ interne beheersomgeving en beheersmaatregelen
- ▶ risicomanagement
- ▶ monitoring
- ▶ informatie en communicatie
- ▶ Fraude en compliance risico's

In dit kader willen wij hierna nader in detail ingaan op de interne beheersomgeving, het risicomanagement, de monitoring en informatie en communicatie. Wij verstrekken u hierbij geen oordeel, maar willen u wel graag voorzien van een nader inzicht van deze aandachtsgebieden op onze controleaanpak en geven u graag onze mening als professional in dit kader. Onze aanbevelingen ten aanzien van het onderdeel beheersmaatregelen komen in het vervolg van deze managementletter aan de orde.

Interne beheersomgeving en beheersmaatregelen Integriteit van management

De effectiviteit van de interne beheersing wordt onder andere bepaald door de integriteit van het personeel en de bestuurders. Het belang van integriteit

en ethische aspecten binnen de gemeente wordt door de gemeente nadrukkelijk onderkend en is verweven in de organisatiestructuur en AO/IC. Zo heeft de gemeente een integriteitsbeleid, een interne integriteitsmodule, een coördinator integriteit en een vertrouwenspersoon integriteit. Daarnaast hanteert de gemeente de landelijke klokkenluiders-regeling (regeling procedure en bescherming bij melding vermoedens van een misstand) middels het huis van de klokkenluiders. Integriteit moet een vast agendapunt worden van de werkoverleggen (nadat de rapportages uit de dilemmatrainingen vanuit de integriteitsmodule besproken zijn),

Wij constateren dat de interne beheersomgeving op entity level niveau binnen de gemeente in opzet toereikend is ingericht. Wel merken wij op dat het geldende normenkader niet is uitgewerkt in een centraal toetsingskader, zoals beschreven in de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV. Een toetsingskader is niet verplicht en noodzakelijk om te komen tot een juiste en volledige AO/IB, maar het helpt wel ter verdere ontwikkeling en waarborging. Door het ontbreken ligt niet in alle gevallen transparant vast of de interne beheersing is ingericht op alle relevante bepalingen zoals opgenomen in het geldende normenkader.

Procesvastleggingen

De gemeente heeft niet voor alle processen actuele procesbeschrijvingen. Dit heeft de aandacht bij de doorontwikkeling van de organisatie en de verbetering van de bedrijfsprocessen in het kader van de LEAN-trajecten. Begin 2017 is de procesbeschrijving voor WMO beschikbaar gekomen en is een verdere verbetering van de AO/IB. Wij adviseren u bij het beschrijven van de opzet van een proces tevens taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast te leggen teneinde te waarborgen dat procesrisico's worden gemitigeerd op het daartoe geëigende niveau in uw organisatie en het verder in control worden.

Waar staat de gemeente?

Interne beheersomgeving

Bij in control komen en zijn, hoort dat taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden helder zijn ingeregeld en vastliggen, teneinde te waarborgen dat procesrisico's worden gemitigeerd op het daartoe geëigende niveau in uw organisatie. Daarbij is het ook relevant om de beheersmaatregelen duidelijk te identificeren vanuit de vanuit de zes w-vragen: wie doet wat, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel? Hierbij zijn werkinstructies inclusief documentatie van belang. De diepgang en vastlegging hiervan is vanuit het perspectief van interne beheersing alsook voor de externe accountantscontrole noodzakelijk om te kunnen steunen op de effectiviteit van de ingeregelde beheersmaatregelen en het in voldoende mate mitigeren van de geïdentificeerde risico's binnen de processen alsook het identificeren en uitwerken van (aanvullende) gegevensgerichte werkzaamheden. Bij de uitvoering van de verbijzonderde interne controle wordt de opzet van de processen thans op hoofdlijnen beoordeeld en verdient verdere diepgang de aandacht.

Risicomanagement

De kaders inzake risicomanagement zijn vastgesteld in de nota risicomanagement 2011, waarin nadrukkelijk wordt ingegaan op de rol van de raad, het college en de ambtelijke organisatie en tevens zijn de spelregels rondom het weerstandsvermogen geformuleerd. De identificatie van risico's en kwantificering hiervan wordt periodiek beoordeeld. De resultaten hiervan zijn opgenomen in de begroting en jaarrekening, alsmede de tussentijdse rapportage. De analyse die hierin is opgenomen is van een kwalitatief adequaat niveau.

Wij achten de aandacht van de gemeente ten aanzien van risicomanagement gepast en constateren dat de procedures in opzet toereikend zijn. Voor de verdere professionalisering is de volgende stap richting proactief risicomanagement, het structureel monitoren van geformuleerde

beheersingsmaatregelen. Verder adviseren wij de nota risicomanagement op korte termijn te actualiseren en hierin de ontwikkelingen van de afgelopen jaren ten aanzien van dit onderwerp te verwerken.

Monitoring

De uitvoering van de reguliere interne controle is in de lijn gelegd. Op de reguliere interne controle worden verbijzonderde interne controles uitgevoerd ten behoeve van het college. Een dergelijke inbedding van de interne controle in de lijn achten wij een uitstekende methodiek om het zelfcontrolerend vermogen van de organisatie te vergroten.

Ten tijde van onze tussentijdse controle hebben wij vastgesteld dat de uitvoering van de werkzaamheden inzake de verbijzonderde interne controle conform planning en op adequate wijze zijn uitgevoerd.

Voor een verdere professionalisering van de monitoring vanuit de verbijzonderde interne controle zien wij nog mogelijkheden op het gebied van de beoordeling van de schattingsprocessen, zoals waardering van grondexploitaties en voorzieningen. Dit geldt ook voor de beoordeling van de onderbouwingen welke ten grondslag liggen aan de schattingsposten in het kader van de tussentijdse begrotingswijzigingen en de jaarrekening. Het gaat daarbij om de vastlegging van de uitkomsten van het monitoringproces.

Daarnaast zien wij nog verdere mogelijkheden voor de controle op en verantwoording van verbonden partijen aangaande de aandacht voor procesinrichting, lijnverantwoordelijkheden en uiteindelijke controles.

Informatie en communicatie

Door middel van uw planning- en controlproducten wordt de raad periodiek geïnformeerd over de (financiële) begroting, voortgang en verantwoording. Los van het feit dat de jaarrekening ons controleobject is, nemen wij ook

Waar staat de gemeente?

Interne beheersomgeving

kennis van de overige planning- en controlproducten. In het kader van de natuurlijke adviesfunctie rapporteren wij u datgene dat ons opvalt. De gemeente heeft ervoor gekozen om één voortgangsrapportage op te stellen voor de raad. Het risico daarbij is dat afwijkingen nadien niet tijdig worden gemeld aan de raad. De gemeente heeft hiervoor wel een proces ingericht om te waarborgen dat eventuele begrotingsoverschrijdingen tijdig worden gesignaleerd. Wij achten het van belang dat dat proces verder wordt geformaliseerd.

Proces beheersing uitbestede taken

De gemeente is voor een deel van de processen afhankelijk van derden. Dat wil zeggen dat de uitvoering van deze processen is belegd bij een andere organisatie, terwijl de gemeente verantwoordelijk blijft voor de getrouwe en rechtmatige verantwoording van de onderliggende financiële stromen. Om dit mogelijk te maken is het van belang dat er goede afspraken zijn over de reikwijdte van de dienstverlening, de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en het afleggen van verantwoording door de uitvoerende organisaties alsmede de (externe) controle daarop. In deze managementletter gaan wij in op de verschillende partijen waarvan de gemeente afhankelijk is, voor zover dat raakvlakken heeft met onze controle.

Fraude- en compliance risico's

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat (Standaard 240, "De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten"). Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële

overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden. Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de raad als het college. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de raad sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Waar staat de gemeente?

Aandachtspunten uit de controle

Opvolging en aandachtspunten decentralisaties

Bij de jaarrekeningcontrole 2015 en 2016 is veel aandacht uitgegaan naar de verantwoording en controle van de taken op het gebied van de Jeugd en de WMO, inclusief de daarmee samenhangende PGB's. Voor deze stromen is de gemeente sterk afhankelijk van derden partijen, waaronder de Tijdelijke Werkorganisatie Holland-Rijnland, de SVB en de zorgaanbieders. Met name het niet tijdig kunnen aanleveren en vervolgens het beoordelen door de gemeente en de accountant van gecontroleerde verantwoordingen door de zorgaanbieders en de SVB heeft tot vertraging geleid bij de controles over 2015 en 2016.

Voor de jaarrekeningcontrole 2017 blijft sprake van een verhoogd risico ten aanzien van de adequate verantwoording en controle ten aanzien van de Jeugdwet, de Wmo en de PGB. We hebben in overleg met uw gemeente geconstateerd dat voor de jaarrekening 2017 een aantal positieve ontwikkelingen heeft plaatsgevonden in de samenwerking met onder andere Servicepunt71 en Holland Rijnland. Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor de tijdige verantwoording door derden partijen, mede gelet op de tijd die zowel uw organisatie als wij als accountant nodig hebben om deze informatie te verwerken en te beoordelen.

Jeugd

In Holland-Rijnland verband is een werkgroep ingericht die zich bezig houdt met de verantwoording door de leveranciers en de controlewerkzaamheden daarop. Een belangrijk aandachtspunt daarbij blijft het kunnen vaststellen van de prestatielevering door de leveranciers en voor de Jeugd is de toepassing van het woonplaatsbeginsel een aandachtspunt. Wij benadrukken het belang om in afstemming met de werkgroep de ontwikkelingen ten aanzien van de controle van de Jeugd goed te volgen.

WMO

In Servicepunt71 verband hebben de gemeenten het contractmanagement voor de WMO belegd en in dat verband vinden ook werkzaamheden plaats voor het toezicht op de naleving van de contracten, zoals klachtenregistratie en afhandeling. Daarbij wordt met name aandacht besteed aan de wijze waarop de prestatielevering door de leveranciers kan worden vastgesteld, maar ook de tijdigheid van de aanlevering van verantwoordingen hiervan aan de gemeenten. Wij onderschrijven het belang van deze maatregelen en benadrukken het belang van de gecontroleerde verantwoordingen door de zorgaanbieders als sluitstuk voor de beoordeling van de prestatielevering over 2017.

PGB's

Voor de verantwoording van de PGB's blijft de gemeente afhankelijk van de verantwoording van de SVB. Wij benadrukken het belang dat de gemeente de ontwikkelingen goed volgt vanuit afstemmingen met de SVB en waar mogelijk eigen werkzaamheden uitvoert ten aanzien van de PGB's. De gemeente stelt zelf periodiek de aansluiting vast tussen de beschikkingen volgens de eigen administratie en de registratie volgens de SVB. Daarnaast rapporteert de SVB periodiek over de bestedingen, die de basis vormen voor het verantwoorden van de last uit hoofde van PGB bij de gemeente.

Ten aanzien van de PGB uit hoofde van de jeugdwet wordt op basis van solidariteitsprincipe in de regio Holland-Rijnland door de Holland-Rijnland verantwoording afgelegd aan de gemeente.

Ten aanzien van de toets op de prestatielevering adviseren wij de gemeente na te gaan in hoeverre deze toets zelfstandig binnen de gemeente kan plaatsvinden. Vanwege het hanteren van het solidariteitsprincipe bij de jeugd-PGB en daarmee de afhankelijkheid van alle deelnemende gemeenten, adviseren wij dit in Holland-Rijnland verband verder uit te werken.

Waar staat de gemeente?

Aandachtspunten uit de controle

Servicepunt71 - bedrijfsvoering

Jaarlijks wordt door middel van een assurance-rapport zekerheid verschaft bij de bedrijfsvoeringsprocessen die zijn ondergebracht bij Servicepunt71. In het accountants en controllers overleg zijn de voorlopige bevindingen besproken. Vorig jaar zijn er bevindingen geuit rondom de processen en de algemene IT-maatregelen die ons zorgen baarde. Deze bevindingen hebben de aandacht van Servicepunt71 gekregen en uit de voorlopige bevindingen over 2017 blijkt dat de nodige verbeteringen zijn doorgevoerd.

Aandachtspunten die blijven hebben betrekking op het gegeven dat Servicepunt71 een verwerkingsorganisatie is en daarbij afhankelijk van informatie die wordt aangeleverd door de deelnemende gemeente, zoals begrotingswijzigingen, betaalbatches uit sub-administraties, personele mutaties et cetera. Wij vinden het noodzakelijk dat de gemeente hierop eigen controlemaatregelen inregelt om deze risico's te beheersen en blijft dit ook de verantwoordelijkheid van de gemeente. Het gaat daarbij voornamelijk om risico's ten aanzien van de juistheid en volledigheid van de aan Servicepunt71 aangeleverde informatie.

Daarnaast is sprake van een aantal getrouwheids- en rechtmatigheidsrisico's die niet volledig worden afgedekt door controlewerkzaamheden bij Servicepunt71, zoals reeds bekend uit voorgaande jaren. Het betreft dan onder andere:

- ▶ de controle op de naleving van de aanbestedingsrichtlijnen (rechtmatigheid), waarvoor de gemeente zelf spend-analyses moet uitvoeren;
- ▶ inkoopfacturen die met ontoereikende functiescheiding betaalbaar zijn gesteld (getrouwheid en rechtmatigheid), waarvoor de gemeente aanvullende analyses moet uitvoeren alsmede steekproeven om vast te stellen dat de prestatielevering juist is.

Wij adviseren de ontwikkelingen bij Servicepunt71 nauwgezet te volgen en waar nodig te sturen op tijdige opvolging van bevindingen en waar nodig het zelfstandig uitvoeren van extra werkzaamheden om risico's te mitigeren.

BSGR

BSGR is verantwoordelijk voor het opleggen, heffen en innen van gemeentelijke belastingen en heffingen. De gemeente bepaalt hiervoor zelf de kaders en legt deze vast in verordeningen. BSGR verantwoordt zich periodiek door middel van managementinformatie en vanaf 2016 door middel van een verklaring bij de interne beheersing. De verklaring bij de interne beheersing zal ook over 2017 worden verstrekt. De gemeente dient daarnaast zelf werkzaamheden te verrichten ten aanzien van de verklaring van de interne beheersing en openstaande onderdelen ten aanzien van de eigen verantwoordelijkheden en eigen taken af te wikkelen voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole. Hierdoor is in opzet sprake van een adequate beheersing van het belastingproces. Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij in overleg met uw organisatie vast dat toereikende werkzaamheden zijn uitgevoerd in aanvulling op de verklaring van de BSGR.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 zijn de gemeenten vennootschapsbelastingplichtig voor de activiteiten waarvoor de gemeente een onderneming voert. De gemeente heeft samen met Servicepunt71 een inventarisatie uitgevoerd op de gemeentelijke activiteiten om een voorlopige beoordeling te maken van mogelijke vennootschapsbelastingplichtige activiteiten. De voorlopige uitkomsten zijn afgelopen jaar met de belastingdienst besproken. Uit de door de gemeente met de belastingdienst besproken analyse blijkt dat de inschatting is dat de gemeente niet kwalificeert als ondernemer in de zin van de vennootschapsbelasting. De gemeente hanteert als gevolg daarvan het standpunt dat de gemeente geen aangifte hoeft te doen over 2016, wat derhalve ook niet is gebeurd.

Waar staat de gemeente?

Aandachtspunten uit de controle

De belastingdienst heeft vooralsnog geen standpunt ingenomen over de analyse zoals uitgevoerd door de gemeente. Het risico is aanwezig dat bij een controle achteraf de belastingdienst tot een andere conclusie komt. Als dit het geval is, heeft de belastingdienst de formele mogelijkheid navorderingsaanslagen met boetes op te leggen, zoals ze ook in hun brief d.d. 11 augustus 2017 opmerken. Gelet op de complexiteit en de fiscale fouttolerantiegrens (namelijk € 1) van de wetgeving, geven wij in overweging dat de gemeente een (externe) toets laat uitvoeren op pleitbaarheid en onderbouwing van de ingenomen standpunten om het risico op navorderingsaanslagen en boetes verder te kunnen inschatten en zo nodig te beperken. Wij vernemen graag voorafgaand aan onze controle van de jaarrekening 2017 de uitkomsten van de verdere afstemmingen en onderbouwingen van de pleitbaarheid van standpunten over de feitelijke situaties van 2017 en betrekken deze in de accountantscontrole voor de jaarrekening 2017.

Grondexploitaties

De gemeente heeft een beperkt aantal actieve grondexploitaties en wordt voor het beheer ervan ondersteund door een externe projectleider alsmede een externe planeconoom.

De exploitatie van Poelgeest is feitelijk afgerond. Er resteren nog twee kleinere percelen. De realisatie hiervan loopt licht achter op schema en de werkelijke kosten die zijn gemaakt in 2017 wijken beperkt af van de eerdere prognoses. De baten zijn inmiddels volledig gerealiseerd in 2017. Naar verwachting worden de projecten in 2018 of uiterlijk in 2019 volledig afgerond.

De exploitatie van Nieuw-Rhijngeest bestaat uit twee delen. Het eerste deel is ondergebracht in een PPS constructie, waarbij de grond in eigendom is van de gemeente en in de PPS constructie prijsafspraken zijn gemaakt over de levering van de grond. De gemeente maakt voor dit deel zelf nagenoeg geen kosten meer en kan de kosten die worden gemaakt volledig doorbelasten aan de VOF Nieuw-Rhijngeest. De afname van de grond verloopt sneller dan gepland, wat per saldo enerzijds een voordelig effect op de schuldpositie en anderzijds een nadelig financieel effect heeft voor de gemeente gelet op de lagere reserveringsvergoeding die daardoor wordt ontvangen van de VOF. Het risico is aanwezig dat in de VOF meer kosten worden gemaakt dan eerder verwacht, dan kan leiden tot een extra bijdrage van de gemeente aan de VOF. Indien deze situatie zich voordoet kan dat gevolgen hebben voor de jaarrekening 2017 van de gemeente. Wij dringen er derhalve op aan de gemeente tijdig onderzoekt of dit leidt tot verplichtingen die verwerkt moeten worden in de jaarrekening 2017. De gemeente heeft dit in beeld en heeft voldoende inzicht en input in samenwerking met de VOF.

Het tweede deel van Nieuw-Rhijngeest heeft betrekking op de rest gebieden in het gebied. In dit deel moeten nog kosten en opbrengsten worden gerealiseerd. Wij hebben op dit moment geen onderzoek gedaan naar de berekening van de grondexploitaties, aangezien deze per jaareinde wordt geactualiseerd. Dit gebeurt als onderdeel van de jaarrekeningcontrole in het voorjaar 2018.

Waar staat de gemeente?

Automatisering

In onze controle wordt gebruik gemaakt van informatie die door middel van IT-systemen wordt geproduceerd. Het is voor de gemeente Oegstgeest belangrijk dat de betrouwbaarheid van deze informatie wordt gewaarborgd door de inrichting van algemene IT-beheerprocessen (het proces logische toegangsbeveiliging en het proces wijzigingenbeheer). De kwaliteit van deze IT-beheerprocessen, inclusief de controleerbaarheid van de uitvoering van de processen vormt een belangrijke basis voor de betrouwbare werking van geprogrammeerde controles in deze applicaties zoals functiescheiding, invoercontroles en integriteitscontroles.

Voor een aantal processen is de gemeente Oegstgeest afhankelijk van Servicepunt71 en is de uitvoering van de IT-beheerprocessen in belangrijke mate belegd bij Servicepunt71.

De accountant van Servicepunt71 zal door middel van een assurance-rapport rapporteren over de kwaliteit van de IT-beheerprocessen. Hieruit kunnen aandachtspunten volgen die tot verbeteringen moeten leiden. Wij adviseren uw organisatie nadrukkelijk toezicht te laten houden op de tijdige opvolging van de bevindingen.

Voor de processen WMO en Sociale Zaken wordt door de gemeente gebruik gemaakt van de applicatie Civision Samenleven, voor het proces omgevingsvergunningen van de applicatie SBA en voor baten verhuur van de applicatie VBS. Binnen deze applicaties zitten beperkingen om volledig te kunnen steunen op de IT-beheersprocessen, zoals bekend uit voorgaande jaren, die samenhangen met de omvang van de organisatie. Als gevolg hiervan is niet in alle gevallen voldoende functiescheiding in te regelen in het beheer en gebruik van deze applicaties. Deze applicaties maken ook geen deel uit binnen de beoordeling van Servicepunt71.

Hiermee hebben wij deze applicaties aan de voorkant als niet effectief bevonden en controleren wij om deze applicaties heen met aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden, zoals detailwaarnemingen, data-analyses op de totale massa en rondrekeningen voor de afdrachten van sociale premies en belastingen.

Bevindingen inzake de effectiviteit van de IT-beheersprocessen ten aanzien van toegangsbeveiliging brengen mogelijke risico's met zich mee ten aanzien van het gebruik van het lijstwerk uit de systemen en het steunen op de autorisaties in processen bij de gemeente Oegstgeest. Als gevolg van de ontoereikende functiescheiding in beheer en gebruik heeft dat tot gevolg dat wij in samenwerking met de gemeente Oegstgeest aanvullende gegevensgerichte controles aan de hand van de brondocumenten moeten uitvoeren. Tevens dienen wij bij gebruikmaking van lijstwerk voor selecties en analytische controles aanvullende controles te verrichten om de betrouwbaarheid van het lijstwerk vast te stellen en stemmen wij dit met de verantwoordelijken binnen de gemeenten verder af.

Door taken op het gebied van de decentralisaties en door ontwikkelingen in de wet- en regelgeving, zoals de wet meldplicht datalekken, worden steeds hogere eisen gesteld aan privacy gevoeligheid van data. Door middel van het programma VRIS wordt hieraan in regioverband invulling gegeven door bijvoorbeeld het opstellen van informatiebeveiligingsbeleid, beleid gegevensbescherming, meldplicht datalekken. In het programma bestaat daarnaast aandacht voor het realiseren van bewustzijn.

Ons beeld van de processen

Ons beeld van de processen

Uw processen verdienen verdere aandacht

Op basis van onze interim-controle 2016 constateren wij dat de processen binnen uw gemeente in de basis op orde zijn, maar op onderdelen zeker verdere aandacht behoeven.

Aard en reikwijdte interim-controle

Tijdens de interim controle hebben wij de opzet en bestaan van de significantie processen binnen de gemeente in kaart gebracht. Wij merken volledigheidshalve op dat wij de werking van de interne beheersmaatregelen niet hebben getest, waardoor ons beeld voortkomt uit het in kaart brengen van de opzet, het vaststellen van het bestaan van de verschillende processen en ook kennis te nemen van de tot op heden uitgevoerde werkzaamheden vanuit de verbijzonderde interne controle (indien uitgevoerd). Ten aanzien van onze controle aanpak delen wij mee dat wij een volledig gegevensgerichte controle uitvoeren, omdat veelal niet aan de verwachte randvoorwaarden wordt voldaan om risico's te onderkennen en te beheersen. Hierbij zijn het ontbreken van procesbeschrijving met voldoende inregeling van de AO/IB en ook de zichtbaarheid van de zes w-vragen binnen de processen de belangrijkste aandachtspunten.

Per proces hebben wij het volgende beoordeeld:

- ▶ Is er een actuele procesbeschrijving aanwezig met voldoende aandacht en diepgang voor de AO/IB?
- ▶ Is de opzet van de administratieve organisatie en interne beheersing, door middel van interviews en interne controledocumentatie, binnen de lijnorganisatie toereikend?
- ▶ Is het bestaan van de administratieve organisatie en interne beheersing, door middel van het uitvoeren van een lijncontrole, binnen de lijnorganisatie conform de opzet?
- ▶ Zijn er nog overige belangrijke bevindingen geconstateerd vanuit EY of de verbijzonderde interne controle welke al direct aandacht behoeven?

In de opvolgende pagina's hebben wij nadere toelichtingen opgenomen ter verdere verduidelijking. Verdere detailbevindingen en consequenties alsmede een overzicht van onze conclusies per proces zijn in bijlage 1 opgenomen.



Ons beeld van de processen

Procesbeoordeling – details

Procesbeschrijvingen

Zoals in voorgaande jaren gerapporteerd, beschikt de gemeente niet voor alle processen over een actuele procesbeschrijving met voldoende aandacht en diepgang voor de AO/IB. Wij dringen aan op het vastleggen van de opzet van de significante processen en wij adviseren u om bij het beschrijven van de opzet van een proces tevens taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast te leggen teneinde te waarborgen dat procesrisico's worden gemitigeerd op het daartoe geëigende niveau in uw organisatie.

Daarbij is het ook relevant om de beheersmaatregelen duidelijk te identificeren vanuit de zes w-vragen: wie doet wat, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel? Hierbij zijn werkinstructies inclusief documentatie van belang. Deze diepgang en vastlegging hiervan is vanuit het perspectief van interne beheersing alsook voor de externe accountantscontrole noodzakelijk om de (significante) processen te begrijpen, de risico's te beoordelen en de benodigde beheersmaatregelen te identificeren en het bestaan van de processen vast te stellen.

De procesanalyse vormt de basis voor de aanpak voor de opzet van de verbijzonderde interne controle alsook de accountantscontrole. Bij de uitvoering van de verbijzonderde interne controle is de opzet van de processen thans op hoofdlijnen beoordeeld en verdere diepgang verdient de aandacht.

Omdat de gemeente de procesbeschrijvingen niet actueel heeft hebben wij voor het begrip van de processen en de risico's zelfstandig vastleggingen moeten maken van de risico's en de beheersmaatregelen, ter identificatie en uitwerking van (aanvullende) gegevensgerichte werkzaamheden. Dit heeft geleid tot aanvullende controle-uren.

Uitbestede processen

De gemeente is voor een deel van de processen afhankelijk van derden. Dat wil zeggen dat de uitvoering van deze processen is belegd, of deels is belegd, bij een andere organisatie, terwijl de gemeente verantwoordelijk blijft voor de getrouwe en rechtmatige verantwoording van de onderliggende financiële stromen. Naast dat het van belang is dat er goede afspraken zijn over de reikwijdte van de dienstverlening, de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en het afleggen van verantwoording door de uitvoerende organisaties alsmede de (externe) controle daarop, is het ook van belang dat de gemeente de eigen verantwoordelijkheid voldoende inbed binnen de organisatie om de juiste en rechtmatige verantwoording te waarborgen. Wij constateren dat de eigen verantwoordelijkheid voor de juiste en rechtmatige totstandkoming van baten en lasten voor de uitbestede processen en de beheersing van risico's welke zijn uitbesteed nog onvoldoende zijn beschreven en tot uitdrukking komen in vastleggingen binnen de (lijn)organisatie.

Daarnaast wijzen wij u nogmaals op het feit dat de afhankelijkheid van derden van grote invloed kan zijn op de eigen planning van de jaarrekening 2017, zoals wij eerder hebben beschreven.

Ons beeld van de processen

Procesbeoordeling – details

Baten omgevingsvergunningen

Voor de juistheid en volledigheid van de legesberekening wordt door de gemeente gesteund op de IT-controls binnen de applicatie SBA. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de randvoorwaarden welke gesteld dienen te worden aan de IT-beheersprocessen (logische toegangsbeveiliging, wijzigingenbeheer) en is daarmee het steunen op SBA onvoldoende onderbouwd en zijn daarmee de risico's onvoldoende gemitigeerd. Wij adviseren de gemeente in het proces maatregelen op te nemen waarbij de juistheid en volledigheid van de legesberekening handmatig wordt gemaakt en gedocumenteerd of de IT-omgeving naar het gewenste niveau te brengen teneinde te kunnen steunen op de berekening van de leges door SBA.

De baten van omgevingsvergunningen worden verantwoord op het moment van het verstrekken van de vergunning en volgtijdelijk het versturen van de legesfactuur. Hiermee worden baten verantwoord waarvoor de kosten en inspanningen van de gemeente in een voorgaande periode hebben plaatsgevonden en worden daarmee de kosten en baten binnen een bepaalde periode niet in verband gebracht. Dit geeft voor de kostendekking van de betreffende afdeling een vertroebeld beeld en wordt de toerekening van baten mogelijk onjuist toegepast.

In 2017 is bijvoorbeeld een bate van € 228.853 verantwoord, terwijl alle inspanningen en daarmee gepaarde kosten al voor 2017 zijn verantwoord. Wij adviseren u om nader te analyseren of de toerekening van baten bij de jaarrekeningcontrole 2017 correct wordt toegepast en in hoeverre aanpassingen nodig zijn in de interne registratie van baten en lasten per vergunning.

Subsidieverstrekkings

De organisatie heeft in 2017 verdere verbetering aangebracht binnen het proces subsidieverstrekkings. Er heeft voor 2017 een inventarisatie van subsidies plaatsgevonden en is het overzicht van subsidies 2017, welke voorgelegd wordt aan het college, uitgebreid. Daarnaast is de inrichting van de financiële administratie onderhanden om de uiteindelijke financiële verwerking en identificatie van subsidies in de financiële administratie eenvoudiger en efficiënter te kunnen controleren door de subsidies op een eigen kostenplaats en kostensoort te verwerken.

Vanuit de verbijzonderde interne controle is vastgesteld dat voor twee subsidies geen dekkingsplan is aangeleverd. Vanwege het ontbreken van het dekkingsplan, heeft de interne controle niet kunnen vaststellen of de subsidie rechtmatig is verstrekt. Om die reden is er voorlopig geconcludeerd dat er een financiële onzekerheid bestaat van totaal € 144.000. Daarnaast is er geconstateerd dat de subsidieverstrekking afwijkt van de Algemene subsidieverordening Oegstgeest 2015, artikel 6 lid 2c, waardoor een formele onrechtmatigheid ontstaat.

Voor deze bevindingen achten wij het noodzakelijk dat de gemeente vaststelt of dit incidenten zijn of dat er mogelijk nog meer rechtmatigheidsonzekerheden binnen de verstrekte subsidies aanwezig kunnen zijn.

Ons beeld van de processen

Procesbeoordeling - details

Daarnaast adviseren wij te beoordelen of de gestelde rechtmatigheidsonzekerheden gerepareerd kunnen worden door de hardheidsclausule uit de algemene subsidieverordening toe te passen. Indien dit tot de mogelijkheden wordt beoordeeld, hetgeen dan ook door middel van een aanvullend collegebesluit nog in 2017 toe te passen en daarmee te herstellen.

De vaststellingen van subsidies 2016 in 2017 staat op de planning van de verbijzonderde interne controle voor het tweede halfjaar met afwikkeling in begin 2018. Wij zullen hiervan kennis nemen na afwikkeling van de werkzaamheden door de verbijzonderde interne controle.

Participatiewet - sociale werkvoorziening

Binnen de gemeente Oegstgeest is sprake van een materiële uitgaande geldstroom inzake de sociale werkvoorziening binnen de Participatiewet. De gemeente Oegstgeest heeft afspraken omtrent het doorzetten van de door haar ontvangen gelden vanuit het gemeentefonds naar de Maregroep. Wij hebben geconstateerd dat de lijnorganisatie onvoldoende inzicht heeft in deze afspraken en welke controles en monitoring de gemeente uitvoert op naleving van deze afspraken. Wij achten het noodzakelijk dat de gemeente voor de lasten 2017 nader inzicht verkrijgt in de afspraken en voorziet in de beoordeling en vaststelling van de juistheid en rechtmatigheid van de gerelateerde lasten. Concreet betekent dit dat de gemeente moet kunnen aantonen van de inwoners van de gemeente waarvoor een bijdrage wordt verstrekt aan de Maregroep, deze inwoner daadwerkelijk woonachtig is in de gemeente Oegstgeest en dat deze nog daadwerkelijk werkzaam is bij de Maregroep.

Bijlagen

Overzicht uitkomsten per proces

Bijlage 1

Proces	Lijnorganisatie: Opzet AO/IB toereikend?	Lijnorganisatie: Bestaan AO/IB conform opzet?	Overige belangrijke bevindingen tot nu toe?	Referentie bevinding
Baten omgevingsvergunningen	Nee	-	Ja	Pagina 15 en 20
Subsidieverstrekingen	Ja	Ja	Ja	Pagina 16 en 25
Baten huren en pachten	Ja	Nee	Nee	Pagina 23
Participatiewet - sociale uitkeringen	Ja	Ja	Nee	Pagina 12 en 23
Participatiewet - sociale werkvoorziening	Nee	-	Ja	Pagina 16 en 22
WMO verstrekking	Ja	Ja	Ja	Pagina 9 en 23
PGB's - afstemming en afrekening met SVB	Nee	-	Ja	Pagina 9 en 22
Jeugdzorg	Uitbesteed Holland Rijnland	-	Ja, opvolging uitbesteding	Pagina 9
Beheer verbonden partijen	Ja	Nee	Nee	Pagina 8 en 10
Inkoop- en betalingsverkeer	Uitbesteed SP71	-	Ja, opvolging uitbesteding	Pagina 10
Inkoop- en aanbesteden	Uitbesteed SP71	-	Ja, opvolging uitbesteding	Pagina 10
Personeel en salarisverwerking	Uitbesteed SP71	-	Ja, opvolging uitbesteding	Pagina 10
Grondexploitaties (incl. aan- en verkoop)	Ja	Ja	Nee	Pagina 11

Overzicht uitkomsten per proces

Bijlage 1

Proces	Lijnorganisatie: Opzet AO/IB toereikend?	Lijnorganisatie: Bestaan AO/IB conform opzet?	Overige belangrijke bevindingen tot nu toe?	Referentie bevinding
Belastingen	Uitbesteed BSGR	-	Ja, opvolging uitbesteding	Pagina 10
Financieel afsluitproces/VPB	Nee	-	Ja	Pagina 10
Begroting- en budgetbeheer	Uitbesteed SP71	-	Ja, opvolging uitbesteding	Pagina 10
Risicomanagement	Nee	-	Nee	Pagina 7
Schattingsproces	Nee	-	Nee	Pagina 7

Samenvatting bevindingen en consequenties controleaanpak

Bijlage 2

-  Hoog (te realiseren op moment van jaarrekeningcontrole 2017)
 Middel (te realiseren op moment van de tussentijdse controle 2018)
 Laag (te realiseren op langere termijn)

Bevinding	Prioriteit	Advies en consequentie voor onze controleaanpak
Algemeen Actuele procesbeschrijvingen ontbreken en noodzaken in het kader van de accountantscontrole tot aanvullende vastleggingen gericht op opzet en bestaan van de processen en de procesrisico's en beheersmaatregelen.		Wij adviseren u bij het beschrijven van de opzet van een proces tevens taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast te leggen teneinde te waarborgen dat procesrisico's worden gemitigeerd op het daartoe geëigende niveau in uw organisatie. Daarbij is het relevant om beheersmaatregelen duidelijk te beschrijven vanuit zes w-vragen: wie doet wat, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel? (werkinstructies inclusief documentatie). EY dient voor elk proces de opzet en bestaan te beoordelen en daarbij de risico's en beheersmaatregelen te documenteren teneinde onze aanpak, werkzaamheden en gemaakte conclusies in voldoende mate te kunnen onderbouwen. Omdat de gemeente geen actuele procesbeschrijvingen beschikbaar heeft dienen wij deze zelf te beschrijven en te voorzien van risico's en mogelijke beheersmaatregelen.
Omgevingsvergunningen Voor de juistheid en volledigheid van de legesberekening wordt volledig gesteund op de ingeregelde IT controls. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de randvoorwaarden welke gesteld dienen te worden aan de IT General Controls (logische toegangsbeveiliging, wijzigingenbeheer en overige) en is daarmee het steunen op SBA niet voldoende onderbouwd.		Wij adviseren u de randvoorwaarden van de IT General Controls jaarlijks te beoordelen alvorens er gesteund wordt op de juiste en volledige verwerking van de legesberekening uit SBA. Of als alternatief het (periodiek) uitvoeren van controleberekeningen van de legesberekening. Bij de jaarrekeningcontrole dient er een aanvullende gegevensgerichte deelwaarneming te worden uitgevoerd door de gemeente op de opgelegde leges en verantwoorde baten. Hierbij dient door de gemeente aangetoond en onderbouwd te worden dat de legesberekening juist en volledig heeft plaatsgevonden.

Samenvatting bevindingen en consequenties controleaanpak

Bijlage 2

-  Hoog (te realiseren op moment van jaarrekeningcontrole 2017)
-  Middel (te realiseren op moment van de tussentijdse controle 2018)
-  Laag (te realiseren op langere termijn)

Bevinding	Prioriteit	Advies en consequentie voor onze controleaanpak
Omgevingsvergunningen De baten van omgevingsvergunningen worden verantwoord op het moment van het verstrekken van de vergunning en volgtijdelijk het versturen van de legesfactuur. Hiermee worden baten verantwoord waarvoor de kosten en inspanningen van de gemeente mogelijk in een voorgaande periode hebben plaatsgevonden en worden daarmee de kosten en baten binnen een bepaalde periode niet in verband gebracht. Dit geeft voor de kostendekking van de betreffende afdeling een vertroebeld beeld en wordt de toerekening van baten mogelijk onjuist toegepast.		Wij adviseren u nader te analyseren of de toerekening van baten bij de jaarrekeningcontrole 2017 correct wordt toegepast en in hoeverre aanpassingen nodig zijn in de interne registratie van baten en lasten per vergunning. Bij de jaarrekeningcontrole dient een aanvullende beoordeling door de gemeente gemaakt te worden op de openstaande dossiers in SBA en wat de status van de dossiers is. Daarbij dient de omvang van de in rekening te brengen leges inzichtelijk te zijn en te worden beoordeeld en gedocumenteerd in welke jaar deze leges verantwoord dienen te worden. Aandachtspunt voor de gemeente daarbij is het vastleggen hoe de juistheid, betrouwbaarheid en volledigheid van de gegeneerde gegevens/lijstwerken uit SBA zijn gewaarborgd.
Vennootschapsbelasting Uit de door de gemeente met de belastingdienst besproken analyse blijkt dat de inschatting is dat de gemeente niet kwalificeert als ondernemer in de zin van de vennootschapsbelasting. De gemeente hanteert als gevolg daarvan het standpunt dat de gemeente geen aangifte hoeft te doen over 2016, wat derhalve ook niet is gebeurd. De belastingdienst heeft vooralsnog geen standpunt ingenomen over de analyse zoals uitgevoerd door de gemeente. Het risico is aanwezig dat bij een controle achteraf de belastingdienst tot een andere conclusie komt.		Gelet op de complexiteit en de fiscale fouttolerantiegrens (namelijk € 1) van de wetgeving, geven wij de gemeente in overweging een (externe toets) te laten uitvoeren ten aanzien van de pleitbaarheid en onderbouwing van de ingenomen standpunten om het risico op navorderingsaanslagen en boetes te kunnen inschatten en zo nodig te beperken. Wij vernemen graag voorafgaand aan onze controle van de jaarrekening 2017 de uitkomsten van de (externe) toetsing en betrekken deze in de accountantscontrole voor de jaarrekening 2017.

Samenvatting bevindingen en consequenties controleaanpak

Bijlage 2

-  Hoog (te realiseren op moment van jaarrekeningcontrole 2017)
-  Middel (te realiseren op moment van de tussentijdse controle 2018)
-  Laag (te realiseren op langere termijn)

Bevinding	Prioriteit	Advies en consequentie voor onze controleaanpak
Participatiewet – sociale werkvoorziening Wij hebben geconstateerd dat de lijnorganisatie onvoldoende inzicht heeft in de afspraken omtrent doorgezette gelden en welke controles en monitoring de gemeente uitvoert op naleving van deze afspraken.		Wij achten het noodzakelijk dat de gemeente voor de lasten 2017 nader inzicht verkrijgt in de afspraken en voorziet in de beoordeling en vaststelling van de juistheid en rechtmatigheid van de gerelateerde lasten. Wij voeren de controle van deze lasten gegevensgericht uit en zullen de uitgevoerde werkzaamheden en beoordeling door gemeente hiervoor gebruiken.
PGB's – afstemming en afrekening SVB De gemeente heeft de AO/IB binnen de lijnorganisatie voldoende georganiseerd om de geldstromen voor de PGB's te beheersen na afgifte van de beschikking en daarmee de afstemming met de SVB te beheersen. Aandachtspunten zitten nog op het gebied van een gestructureerde en gedocumenteerde tussentijdse monitoring en daarmee de gedegen controle op de tussentijdse gerealiseerde bestedingen en verwachtingen en verdere afstemmingen met de SVB. Wanneer dit gedeelte verder is gestructureerd en gedocumenteerd is er sprake van een adequate beheersing binnen de lijnorganisatie.		Wij adviseren u de AO/IB aangaande de PGB's na verstrekking verder te organiseren en te implementeren binnen de lijnorganisatie. De handreikingen uit het werkprogramma I-sociaal domein kunnen hierin behulpzaam zijn. Daarnaast adviseren wij de werkzaamheden gedurende het jaar meer gestructureerd en gedocumenteerd uit te voeren om te gaan spreken van een adequate beheersing. Bij de jaarrekeningcontrole dienen gegevensgerichte werkzaamheden te zijn uitgevoerd door de gemeente. Daarbij dient de gemeente in samenwerking met de SVB budgetafstemmingen en vergelijkingen te maken en bijzonderheden af te wikkelen. Daarnaast dienen de bestedingen beoordeeld te worden alsmede de verwachtingen vanuit de SVB en dienen deze geadresseerd te worden in de jaarrekening.

Samenvatting bevindingen en consequenties controleaanpak

Bijlage 2

-  Hoog (te realiseren op moment van jaarrekeningcontrole 2017)
 Middel (te realiseren op moment van de tussentijdse controle 2018)
 Laag (te realiseren op langere termijn)

Bevinding	Prioriteit	Advies en consequentie voor onze controleaanpak
Participatiewet – sociale uitkeringen Wij hebben geconstateerd dat de controles op de juiste toepassing van sociale premies en daarmee gepaarde afdracht aan de belastingdienst gedurende het jaar niet zichtbaar worden gecontroleerd.		Wij adviseren u de controles op de juiste toepassing van sociale premies en daarmee gepaarde afdrachten aan de belastingdienst gedurende het jaar zichtbaar te controleren en te documenteren binnen de lijnorganisatie. Bij de jaarrekeningcontrole zullen wij gegevensgericht, in afstemming met de verantwoordelijken binnen de gemeente, de juistheid en rechtmatigheid van de toegepaste sociale premies en daarmee gepaarde afdrachten aan de belastingdienst controleren.
WMO De gemeente richt zich in het IC-plan voor de WMO op de aspecten met betrekking tot de juiste indicatiestelling en de juiste factuurverwerking. Daarnaast gaat het plan in op de beheersmaatregelen ten aanzien van de levering van de prestaties van de Wmo voorzieningen. Deze beheersmaatregelen moeten voldoen aan de zes w-vragen. In opzet heeft de gemeente dit inmiddels uitgewerkt. De beoordeling van het bestaan hiervan moet nog plaatsvinden in de tweede helft van het jaar en betrekken wij bij onze controle van de jaarrekening.		Wij adviseren u de controlemix vanuit het I-sociaal domein, zoals bekend en onderhanden binnen de gemeente, verder in te richten binnen de lijnorganisatie en verder in de AO/IB te integreren. De gemeente zal per jaareinde werkzaamheden te verrichten op de levering van de prestaties conform de overeenkomsten. Deze werkzaamheden door de gemeente liggen in lijn met voorgaand jaar en zullen wij hiervan gebruik maken en eventuele bijzonderheden terugkoppelen in het accountantsverslag.

Samenvatting bevindingen en consequenties controleaanpak

Bijlage 2

-  Hoog (te realiseren op moment van jaarrekeningcontrole 2017)
-  Middel (te realiseren op moment van de tussentijdse controle 2018)
-  Laag (te realiseren op langere termijn)

Bevinding	Prioriteit	Advies en consequentie voor onze controleaanpak
Uitbestede processen Wij constateren dat de eigen verantwoordelijkheid voor de juiste en rechtmatige totstandkoming van baten en lasten voor de uitbestede processen, zoals BSGR, Servicepunt71 en de TWO, en de beheersing van risico's welke zijn uitbesteed nog onvoldoende zijn beschreven en duidelijk belegd binnen de lijnorganisatie.		Wij adviseren u de risico's binnen de uitbestede processen inzichtelijk te maken en te beoordelen, adhv rapportages en verantwoordingen van de derde partijen, of de risico's voor de gemeente afdoende zijn afgedekt en of er eventueel gegevensgerichte werkzaamheden noodzakelijk zijn. Het is ons inziens van belang om het hiervoor genoemde vast te leggen en de afspraken zoveel als mogelijk concreet in te vullen. Tevens is het van belang om bijvoorbeeld afspraken vast te leggen over escalatieprocedures.
Baten verhuur Wij hebben geconstateerd dat de controles op de juistheid, rechtmatigheid en volledigheid van de baten verhuur gedurende het jaar niet zichtbaar worden gecontroleerd door de lijnorganisatie.		Wij adviseren u de controles op de juistheid, rechtmatigheid en volledigheid van de baten verhuur al gedurende het jaar zichtbaar te controleren en te documenteren binnen de lijnorganisatie. Bij de jaarrekeningcontrole zullen wij gebruik maken van de uitgevoerde gegevensgerichte werkzaamheden door de gemeente. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn: ▶ waarborging van de volledigheid van de objecten in VBS; ▶ waarborging van de juiste status van de objecten (eigen gebruik, leegstand, verhuur); ▶ juiste toepassing van indexaties en facturatie; ▶ aansluitingen tussen VBS en Decade. Daarnaast zullen wij zelfstandig nog aanvullende deelwaarnemingen selecteren en uitzetten ter voorbereiding en controle door de gemeente.

Samenvatting bevindingen en consequenties controleaanpak

Bijlage 2

-  Hoog (te realiseren op moment van jaarrekeningcontrole 2017)
 Middel (te realiseren op moment van de tussentijdse controle 2018)
 Laag (te realiseren op langere termijn)

Bevinding	Prioriteit	Advies en consequentie voor onze controleaanpak
Subsidieverstrekkings Vanuit de verbijzonderde interne controle is vastgesteld dat voor twee subsidies geen dekkingsplan is aangeleverd. Vanwege het ontbreken van het dekkingsplan, heeft de interne controle niet kunnen vaststellen of de subsidie rechtmatig is verstrekt. Om die reden is er voorlopig geconcludeerd dat er een financiële onzekerheid bestaat van totaal € 144.000. Daarnaast is er geconstateerd dat de subsidieverstrekking afwijkt van de Algemene subsidieverordening Oegstgeest 2015, artikel 6 lid 2c, waardoor een formele onrechtmatigheid ontstaat.		Wij adviseren u te beoordelen of de gestelde rechtmatigheidsonzekerheden gerepareerd kunnen worden door de hardheidsclausule uit de algemene subsidieverordening toe te passen. Indien dit tot de mogelijkheden wordt beoordeeld, hetgeen dan ook door middel van een aanvullend collegebesluit nog in 2017 toe te passen en daarmee te herstellen. Voor deze bevindingen achten wij het noodzakelijk dat de gemeente vaststelt of dit incidenten zijn of dat er mogelijk nog meer rechtmatigheidsonzekerheden binnen de verstrekte subsidies aanwezig kunnen zijn.
Subsidieverstrekkings Binnen de gemeente is niet duidelijk welke combinaties van grootboekrekeningen en kostenplaatsen leiden tot de subsidieelasten. Het risico bestaat dat de verantwoording van subsidieelasten in de P&C producten onjuist wordt weergegeven.		De inrichting van de financiële administratie is onderhanden om de uiteindelijke financiële verwerking en identificatie van subsidies in de financiële administratie eenvoudiger en efficiënter te kunnen controleren door de subsidies op een eigen kostenplaats en kostensoort te verwerken. Wij adviseren u om deze inrichting voorafgaand aan 2018 te voltooien. Bij de uitvoering van de werkzaamheden op de toekenning tot op heden is de juistheid van de financiële verantwoording beoordeeld. Wel dient de gemeente per jaareinde een aansluiting op te stellen tussen de verstrekte subsidies en de kostenplaatsen/kostensoorten in de financiële administratie, zodat zekerheid bestaat over de volledigheid van de verstrekte subsidies en op die manier een beoordeling kan plaatsvinden van de naleving van het subsidieplafond.

Actuele ontwikkelingen

Bijlage 3

Ontwikkelingen in Besluit Begroting en Verantwoording

De in 2015 gepubliceerde wetwijziging aangaande vernieuwing van het BBV resulteert in aanvullende wijzigingen met ingang van het jaarverslag 2017. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de belangrijkste wijzigingen die vanaf 2017 van kracht worden.

Bestuursverslag

Binnen de programmaverantwoording dienen de bij ministeriële regeling voorgeschreven beleidsindicatoren te worden opgenomen, wij verwijzen hiervoor naar:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-16004.html>

- ▶ De programmaverantwoording dient naast de verantwoording over de realisatie van de programma's en de overzichten van de algemene dekkingsmiddelen ook een verantwoording van de kosten van overhead te bevatten.
- ▶ Binnen de paragraaf lokale heffingen dient u inzicht te geven in de berekening van de tarieven van heffingen en de mate van kostendekkendheid.
- ▶ Binnen de paragraaf financiering dient u inzicht te geven in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte. Ten aanzien van de eerste drie punten adviseren we u aan te sluiten op het renteschema, zoals opgenomen in de notitie rente.
- ▶ Binnen de paragraaf verbonden partijen dient u de lijst van verbonden partijen op te delen in:
 - ▶ gemeenschappelijke regelingen
 - ▶ vennootschappen en coöperaties
 - ▶ stichtingen en verenigingen, en
 - ▶ overige verbonden partijen

- ▶ Tevens dient per verbonden partij de eventuele risico's voor de financiële positie van de gemeente, toegelicht te worden. Tot slot adviseren we u, naar aanleiding van de notitie verbonden partijen, na te gaan of er bij uw gemeente sprake is van verbonden partijen waarbij u een bestuurlijk belang heeft en sprake is van een structurele bekostiging vanuit de gemeente. In dergelijke gevallen adviseert de commissie de betreffende verbonden partij, ondanks dat hier formeel juridisch geen sprake van is, wel op te nemen in de paragraaf.

Jaarrekening

- ▶ Aan de jaarrekening dient een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en laste per taakveld toegevoegd te worden. Voor de voorgeschreven taakvelden verwijzen wij naar:
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-20622.html>.
- ▶ Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening dient de gerealiseerde kosten van de overhead te bevatten. De gerealiseerde kosten van de overhead dienen te voldoen aan de voorwaarden zoals de commissie BBV stelt in haar notitie Overhead.
- ▶ Voor de categorie Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut vervalt de keuzemogelijkheid tot het wel of niet activeren. Deze investeringen dienen met ingang van 2017 te worden geactiveerd. Tevens is het niet langer toegestaan om reserves direct hierop in mindering te brengen of versneld af te schrijven. Dit is nog wel toegestaan op investeringen van voor 1 januari 2017.
- ▶ Bijdragen van derden aan materiële vaste activa moeten met ingang van 1 januari 2017 in mindering gebracht worden op de boekwaarde van het actief. Dit was tot 2017 een keuzemogelijkheid.

Wij vragen bij het opstellen van het jaarverslag 2017 uw aandacht voor een juiste en volledige verwerking van de wijzigingen in de BBV-verslaggevingsregels.

Actuele ontwikkelingen

Bijlage 3

Ontwikkelingen in WNT

Op 1 juli 2017 is de Evaluatiewet WNT in werking getreden waarmee diverse onderdelen van de WNT zijn of worden gewijzigd. In het navolgende zullen wij kort de belangrijkste wijzigingen behandelen die terugwerken tot 1 januari 2017, per 1 juli 2017 in werking zijn getreden en per 1 januari 2018 in werking zullen treden.

Wijzigingen per 1 januari 2017

- ▶ Het algehele verbod op het uitbetalen van variabele beloningen vervalt. Variabele beloningen zijn slechts toegestaan voor zover zij niet leiden tot het individueel bezoldigingsmaximum;
- ▶ Ontslaguitkeringen die worden uitbetaald aan topfunctionarissen en eenduidig dwingend voortvloeien uit een (gewone) CAO, collectieve regeling gesloten met werknemersverenigingen (zoals een sociaal plan) worden niet genormeerd, mits de topfunctionaris geen invloed heeft op de regeling, de CAO niet alleen van toepassing is omdat deze in de arbeidsovereenkomst van toepassing is verklaard, de regeling niet enkel betrekking heeft op topfunctionarissen en de CAO niet alleen van toepassing is op topfunctionarissen;
- ▶ De bezoldiging die wordt uitgekeerd gedurende een periode van non-activiteit kwalificeert niet meer als een beëindigingsvergoeding indien deze is gebaseerd op een algemene bepaling van een (gewone) CAO of collectieve regeling gesloten met werknemersverenigingen (zoals een sociaal plan), de CAO niet alleen van toepassing is omdat deze in de arbeidsovereenkomst van toepassing is verklaard, de regeling niet enkel betrekking heeft op topfunctionarissen, de CAO niet alleen van toepassing is op topfunctionarissen, of de wet;
- ▶ De digitale meldingsplicht voor de WNT bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is komen te vervallen.

Wijzigingen per 1 juli 2017

- ▶ De topfunctionaris is vanaf 1 januari van het jaar t+1 een wettelijke rente (minimaal 4%) verschuldigd aan de instelling over een onverschuldigde betaling uit jaar t die niet is terugbetaald voor 1 juli van het jaar t+1.

Wijzigingen per 1 januari 2018

- ▶ Het begrip gewezen topfunctionaris verdwijnt uit de WNT. Op topfunctionarissen (aanstelling vanaf 1 juli 2017), die hun functie meer dan twaalf maanden hebben vervuld bij de instelling en daarna een andere functie gaan vervullen bij de instelling, blijven de WNT-normeringen nog vier jaar van toepassing. Het vorenstaande geldt dus niet voor topfunctionarissen die voor 1 juli 2017 zijn aangesteld (tenzij na 1 juli 2017 een verlenging van het dienstverband plaatsvindt) of topfunctionarissen die de functie als topfunctionaris minder dan twaalf maanden hebben vervuld.
- ▶ Indien een topfunctionaris bij meerdere WNT-plichtige instellingen een topfunctie vervult (ook indien de instellingen niet gelieerd zijn aan elkaar), moet de ontvangen bezoldiging bij elkaar worden opgeteld om aan de norm te worden getoetst. Dit geldt niet voor toezichthoudende topfunctionarissen.
- ▶ Dubbele verantwoording van topfunctionarissen op grond van BW en WNT vervalt.
- ▶ De WNT-verantwoording dient ten minste zeven jaar op de internetsite van de instelling te kunnen worden geraadpleegd.

Actuele ontwikkelingen

Bijlage 3

Controleprotocol

Het ministerie van Binnenlandse Zaken werkt momenteel aan de actualisatie van het controle voor de accountantscontrole op de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) en de daarop rustende bepalingen met betrekking tot het verantwoordingsjaar 2017.

Het controleprotocol wordt grondig herzien, waarbij de controle deels gebaseerd wordt op risicoanalyse en de aard en reikwijdte van de door de accountant te verrichten werkzaamheden nader zijn geconcretiseerd en gespecificeerd.

Zo is in het concept controleprotocol duidelijk uiteengezet welke basiswerkzaamheden de accountant verricht bij de controle op de naleving van de WNT en van welke aannames de accountant daarbij mag uitgaan. Indien de accountant risico's constateert tijdens de controle of signalen krijgt uit hoofde van de controle is de accountant verplicht aanvullende werkzaamheden te verrichten.

Hierbij kan onder meer gedacht worden aan:

- ▶ wijzigingen in top van de gemeente en/of (tijdelijk) vacatures topfuncties;
- ▶ bezoldiging van de topfunctionarissen nagenoeg gelijk of hoger dan het individuele geldende bezoldigingsmaximum;
- ▶ beëindigingsuitkering aan de topfunctionaris nagenoeg gelijk of hoger dan het geldende maximum;
- ▶ controlecorrecties voorgaand(e) jaren;
- ▶ situatie waarin de instelling niet beschikt over een goede administratieve interne beheersing in het kader van de verantwoordelijkheid van de instelling voor de naleving van de WNT. Hierbij kan gedacht worden aan:
 - ▶ ontbreken van (zichtbare) interne controle op de naleving van de WNT bij het opstellen of aanpassen van arbeidsovereenkomsten, vaststellingsovereenkomsten of contracten met de topfunctionarissen;

- ▶ ontbreken van (zichtbare) interne controle op de naleving van de WNT bij het opstellen of aanpassen van afspraken over ontslagvergoedingen;
- ▶ ontbreken van jaarlijks (zichtbare) interne controle inclusief onderliggende werkzaamheden en gehanteerde brondocumentatie in hoeverre de werkelijke bezoldiging/ontslagvergoeding per topfunctionaris in overeenstemming is met:
 1. de overeengekomen afspraken
 2. de van toepassing zijnde WNT-normen
- ▶ ontbreken van een overzicht per topfunctionaris met alle betalingen aan en ontvangsten van die topfunctionaris gedurende het kalenderjaar (zowel vanuit salarisadministratie als daarbuiten (de financiële administratie)).

Tevens is in het controleprotocol de materialiteitstabel aangepast. De in het protocol genoemde materialiteit geldt voor de accountant voor diens risicobeoordeling en evaluatie van bevindingen op grond van dit controleprotocol. Het is dus niet toegestaan om de materialiteit te gebruiken als acceptabele foutmarge door de instelling voor het opstellen van de WNT verantwoording.

De aanpassing heeft met name effect op de eventuele omvang van aanvullende werkzaamheden van de accountant in de gevallen dat de feitelijke bezoldiging van de topfunctionaris verder onder het toepasselijk bezoldigingsmaximum ligt. In dit geval leidt dit tot een vermindering van de controlelast. Indien de bezoldiging van topfunctionarissen in de buurt van het toepasselijk bezoldigingsmaximum of hoger is, blijft de situatie nagenoeg ongewijzigd.

Actuele ontwikkelingen

Bijlage 3

Afsluitend wijzigen de procedures voor fouterstel. Het ontbreken van een WNT-verantwoording, het abusievelijk niet opnemen van een topfunctionaris in de verantwoording, het missen van een onverschuldigde betaling of een substantieel verschil tussen de gerapporteerde en de daadwerkelijke bezoldiging zijn en blijven aanleiding voor fouterstel. In andere gevallen is in het vervolg geen fouterstel nodig. Dit zal worden vastgelegd in de Uitvoeringsregeling WNT.